

SUOMALAISET EUROOPASSA

1/2023

Työn ja muun elämän väliset konfliktit Suomessa ja Euroopassa

Mari Anttila

Johdanto

Tietoisuus työn ja muun elämän tasapainon merkityksestä on 2000-luvulla kasvanut. Tasapainossa olevan työn ja muun elämän on havaittu muun muassa kasvattavan työtyytyväisyyttä ja tyytyväisyyttä ylipäätään omaa elämää kohtaan (Haar ym. 2014). Työn ja muun elämän yhteensovittamisen kysymyksiin onkin mediassa viime vuosina kiinnitetty paljon huomiota, ja erityisesti koronan myötä keskustelu eri elämäntilanteiden yhteensovittamiseen liittyvistä haasteista on ollut vilkasta.

Jo ennen koronapandemiaa työelämää on Suomessa joustavoitettu erilaisten työaikajärjestelyiden, kuten liukuvan työajan tai etätyöskentelyn mahdollistamisen myötä. Koronan seurauksena etätyö yleistyi myös sellaisilla aloilla ja alueilla, joilla oli aiemmin tehty etätöitä vähiten (Leskinen 2022). Työn ja muun elämän mielekästä yhteensovittamista on korostettu myös Euroopan Unionin tasolla. Euroopan Unionin työn ja muun elämän tasapainoa koskevassa direktiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/1158/EU), työn joustavuus nähdään yhtenä keskeisenä keinona lisätä työn ja muun elämän tasapainoa.

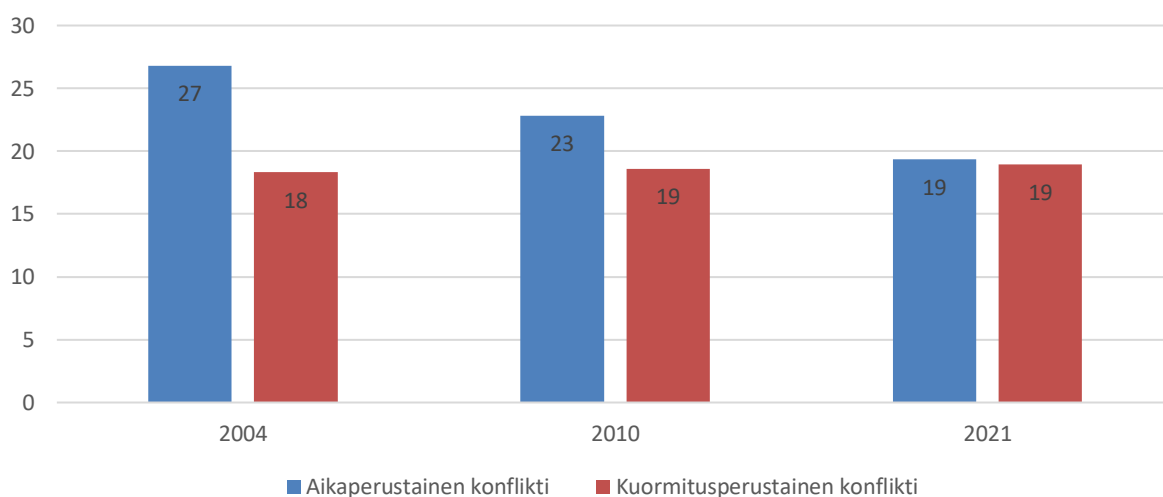
Tässä artikkelissa tarkastellaan työn ja muun elämän välisten konfliktien kokemusta Suomessa ja Euroopassa. Miten kokemus työn ja muun elämän välisistä haasteista on muuttunut Suomessa 2000-luvulla? Eroavatko suomalaiset sosiodemografisten tekijöiden mukaan työn ja muun elämän välisten konfliktien kokemuksessa? Entä miten Suomen nykytilanne suhteutuu muihin Euroopan maihin?

Aika- ja kuormitusperustaisten työn ja muun elämän välisten konfliktien kokemuksen muutos 2000-luvun Suomessa

Aiemmissä tutkimuksissa (Greenhaus & Beutell 1985; Steiber 2009) on tunnistettu, että työn ja muun elämän väliset konfliktit voivat ilmetä monella tapaa. Aikaperustaisilla työstä muuhun elämään kohdistuvilla konflikteilla tarkoitetaan sitä, että työhön käytetty aika tai työskentelyaikojen epäsäännöllisyys voi vaikeuttaa toimimista muussa elämässä. Kuormitusperustaisilla konflikteilla viitataan puolestaan ristiriitoihin, jotka johtuvat työssä koetusta kuormituksesta, joka puolestaan vaikeuttaa toimimista muilla elämän osa-alueilla.

Suomalaisten kokemuksia työn ja muun elämän välisestä aika- ja kuormitusperustaisista konflikteista on mahdollista tarkastella kolmen European Social Survey -kierroksen datan avulla. Vuosina 2004, 2010 ja 2021 on toistettu kysymykset, joissa vastaajilta kysytään, kuinka usein (1) huomaat, että työsi vuoksi et voi antaa puolisollesi tai perheellesi niin paljon aikaa kuin haluaisit? ja (2) olet töiden jälkeen niin väsynyt, ettet voi nauttia niistä asioista, joita haluaisit tehdä kotona? Ensimmäisellä kysymyksellä viitataan kokemukseen aikaperustaisesta työn ja muun elämän välisestä konfliktista ja jälkimmäisellä puolestaan viitataan kuormitusperustaiseen konfliktiin. Kysymyksen asettelun vuoksi tarkastelu rajataan työssäkäyviin 15 vuotta täyttäneisiin henkilöihin, jotka asuvat yhdessä puolisonsa ja/tai lapsiensa kanssa.

Kuviosta 1 havaitaan, että kokemus aikaperustaisista työn ja muun elämän välisistä konflikteista on Suomessa 2000-luvulla laskenut. Konfliktia usein tai aina kokeneiden määrä on laskenut vuodesta 2004 vuoteen 2021 27 prosentista 19 prosenttiin. Niiden työntekijöiden määrä, jotka kokevat kuormitusperustaisista työn ja muun elämän välistä konfliktia on puolestaan säilynyt jokaisena tutkimusvuotena miltei samana. Vuonna 2021 kuormitusperustaisista konflikteista kokee aikaperustaisen konfliktin tapaan noin viidesosa vastaajista. Noin 38% vastaajista kokee joko aika- tai kuormitusperustaisista työn ja muun elämän välistä konfliktia tai molempia konfliktityyppejä.

Kuvio 1. Suomalaisten kokemus työn ja muun elämän välisistä konflikteista. Prosenttiosuus niistä vastaajista, jotka kokevat konfliktia usein tai aina.

Suomalaisten väliset erot työn ja muun elämän välisten konfliktien kokemuksessa

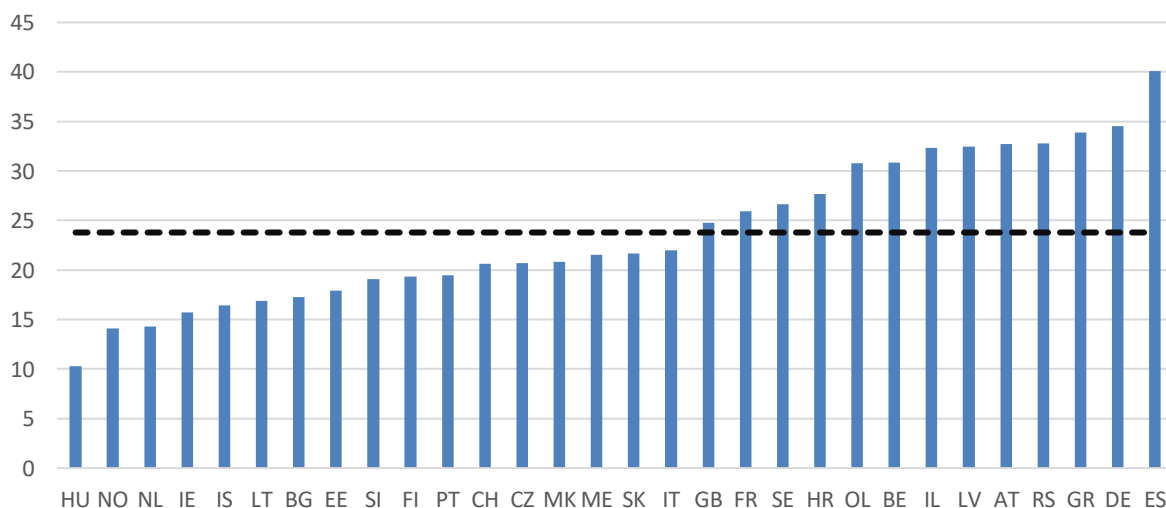
Sosiodemografisten taustatekijöiden yhteyttä koettuun aika- ja kuormitusperusteisen konfliktin kokemiseen Suomessa tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla (Taulukko 1). Tulkinnan helpottamiseksi regressioanalyysin tuloksista raportoitiin marginaaliefektit, niiden keskivirheet ja tilastollinen merkitsevyytensä. Taulukosta 1 havaitaan hieman yllättäen, että sosiodemografiset tekijät selittävät hyvin vähän eroja suomalaisten koetun työn ja muun elämän välisen konfliktin tasossa. Aikaperustaisen konfliktin osalta ainoastaan ne, joilla on vaikeuksia taloudellisessa toimeentulossa kokevat enemmän konfliktia kuin ne, jotka tulevat taloudellisesti toimeen. Myös pariskunnat, joilla on lapsia kokevat hieman todennäköisemmin aikaperustaisista konflikteista kuin lapsettomat pariskunnat. Kuormitusperustaisen konfliktin osalta puolestaan ainoastaan kaikkein vanhimmat vastaajat kokevat vähemmän todennäköisemmin kuormitusperustaisista konflikteista kuin kaikkein nuorimmat vastaajat. Muutoin sosiodemografiset tekijät eivät selitä eroja kuormitusperustaisen konfliktin kokemuksessa.

Taulukko 1. Logistinen regressioanalyysi sosiodemografisten tekijöiden vaikutuksesta aika- ja kuormitusperustaiseen työn ja muun elämän väliseen konfliktiin. Marginaaliefektit, tilastollinen merkitsevyys & (keskivirheet).

	Aikaperustainen konflikti	Kuormitusperustainen konflikti
Sukupuoli		
Mies	ref.	ref.
Nainen	-0.008 (0.032)	0.032 (0.031)
Ikäluokka		
15-29	ref.	ref.
30-49	0.023 (0.064)	-0.105 (0.037)
50-64	0.059 (0.065)	-0.096 (0.071)
65+	0.015 (0.091)	-0.205* (0.080)
Koulutustaso		
Peruskoulu	ref.	ref.
Keskiaste	-0.002 (0.086)	-0.115 (0.066)
Korkea-aste	0.044 (0.088)	-0.024 (0.034)
Koettu toimeentulo		
Tulee toimeen/elää mukavasti	ref.	ref.
Vaikeuksia toimeentulossa	0.287** (0.084)	0.154 (0.079)
Kotitalouden rakenne		
Pariskunta ilman lapsia	ref.	ref.
Yksinhuoltaja	-0.025 (0.059)	-0.073 (0.056)
Pariskunta, joilla lapsia	0.089* (0.040)	-0.002 (0.038)

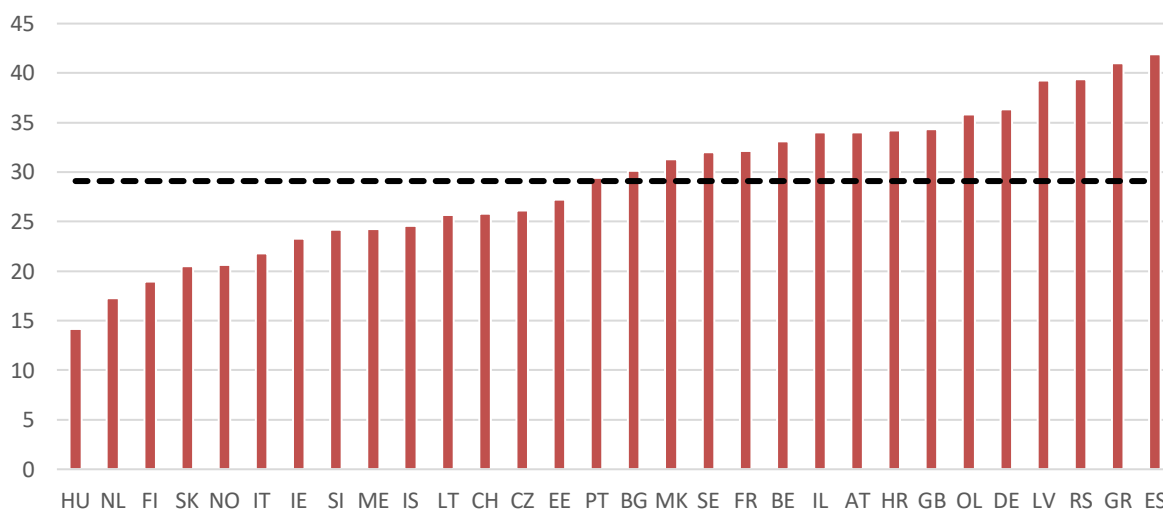
Suomalaisten kokemus työn ja muun elämän välisistä konflikteista eurooppalaisessa kontekstissa

Entä poikkeavatko suomalaisten kokemat konfliktit muista eurooppalaisista? Tätä selvitetään Kuvioissa 2 ja 3. Kuviossa 2 tarkastellaan suomalaisten kokemusta aikaperustaisesta konfliktista suhteessa muihin Euroopan maihin vuonna 2020/2021. Euroopan maissa keskimäärin lähes neljännestä työkäisistä, joilla on puoliso ja/tai lapsia kokee aikaperustaista konfliktia. Suomi sijoittuu siis selkeästi alle eurooppalaisen keskiarvon. Vähiten aikaperustaista konfliktia koetaan Unkarissa ja eniten puolestaan Espanjassa. Ero vähiten ja eniten konfliktia kokevan maan välillä on miltei 30 prosenttiyksikköä.

Kuvio 2. Kokemus aikaperustaisesta työn ja muun elämän välisestä konfliktista eri Euroopan maissa. Prosenttiosuus niistä vastaajista, jotka kokevat konfliktia usein tai aina.

Kuviossa 3 vertaillaan suomalaisten kokemusta kuormitusperustaisesta konfliktista suhteessa muihin Euroopan maihin vuonna 2020/2021. Kuten aikaperustaisen konfliktin osalta, myös kokemus kuormitusperustaisesta konfliktista on Suomessa verrattain matalaa kaikkien tarkasteltavien maiden keskiarvoon suhteutettuna. Tarkasteltavissa maissa keskimäärin miltei 30 prosenttia vastaajista kokee kuormitusperustaista työn ja muun elämän välistä konfliktia. Kokemus kuormitusperustaisista konflikteista on siis hieman yleisempää kuin aikaperustaisen konfliktien kokemus. Mielenkiintoista on, että valtaosassa tarkasteltavia maita kokemus kuormitusperustaisesta konfliktista on selkeästi aikaperustaista yleisempää, mutta Suomessa molempia konfliktityyppäjä kokee sama osuus vastaajista.

Kuvio 3. Kokemus kuormitusperustaisesta työn ja muun elämän välisestä konfliktista eri Euroopan maissa. Prosenttiosuus niistä vastaajista, jotka kokevat konfliktia usein tai aina.

Johtopäätökset

ESS aineisto vuosilta 2004, 2010 ja 2020/2021 osoittaa, että aikaperustaisen konfliktin kokemus Suomessa on laskenut. Taustalla vaikuttanee osin se, että joustavuustoimiin on alettu kiinnittää enemmän huomiota ja että keskimääräinen viikkotyöaika on jonkin verran laskenut 2000-luvulla. Nämä muutokset eivät kuitenkaan vaikuta heijastuneen kokemukseen kuormitusperustaisesta konfliktista, jota kokevien määrä on säilynyt samana koko 2000-luvun. Vuonna 2021 miltei kaksi viidestä työntekijästä kokee ainakin toista työn ja muun elämän yhteensovittamisen konfliktityyppiä usein tai aina, joten työn ja muun elämän yhteensovittamisen haasteiden voidaan edelleen sanoa koskettavan monia työntekijöitä.

Eurooppalaisessa vertailussa Suomi pärjää hyvin sekä aika- että kuormitusperustaisella konfliktilla mitattuna. Suomi on ollut moniin maihin suhteutettuna edelläkävijä niin etätyöskentelyn kuin työaikaan liittyvien joustojen suhteen jo ennen koronaa (Eurofound 2022; Eurostat 2019), joten käytänteet esimerkiksi etätyöskentelyn suhteen ovat olleet jo olemassa. Eurofoundin raportin (2022) perusteella etätyöskentelyn kasvu koronan seurauksena oli joissain maissa nopeaa ja merkittävää, minkä vuoksi uudenlaiset työn ja muun elämän yhteensovittamisen käytänteet ovat saattaneet vaatia enemmän sopeutumista kuin Suomessa ja siten heijastua työn ja muun elämän välisten konfliktien kokemukseen. Toisaalta joissain, pääasiassa etelä- ja itä-Euroopan, maissa vain pieni vähemmistö työntekijöistä siirtyi koronan aikana etätöihin. Myös se on saattanut kuitenkin aiheuttaa haasteita työn ja muun elämän yhteensovittamisessa. Monien palveluiden, kuten koulujen ja päiväkotien, sulkeutuessa

vanhemmat joutuivat huolehtimaan kotona koulua käyvien lastensa oppimisesta joutuessaan itse työskentelemään kodin ulkopuolella.

Lisää tutkimusta tarvitaan siitä, selittyvätkö maiden väliset ja maiden sisäiset erot työn ja muun elämän välisessä konfliktissa erilaisilla työelämän joustoilla tai niiden määrällä.

Lähteet:

Eurofound (2022). The rise in telework: Impact on working conditions and regulations. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Eurostat (2019). Persons in employment by working time flexibility, educational attainment level and professional status. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfso_19fxwt01/default/table?lang=en

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/1158/EU

Greenhaus, J. & Beutell, N. (1985). Source of Conflict Between Work and Family Roles. *The Academy of Management Review*, 10 (1), 76-88.

Haar, J.M., Russo, M., Sune, A. & Ollier-Malaterre, A. (2014). Outcomes of work-life balance on job satisfaction, life satisfaction and mental health: A study across seven cultures. *Journal of Vocational Behavior*, 85 (3), 361-373.

Leskinen, T. (1.4.2022). Etätyö lisääntyi useimmilla toimialoilla, maakunnissa palattiin lähityöhön. *Tieto & trendit (blogi)*. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/etatyo-lisaantyi-useimmilla-toimialoilla-maakunnissa-palattiin-lahityohon/> Viitattu 5.9.2023.

Steiber, N. (2009). Reported levels of time-based and strain-based conflict between work and family roles in Europe: A multilevel approach. *Social Indicators Research*, 93 (3), 469-488.

– SUOMEN ESS-TUTKIMUKSEN KESKEISIÄ TULOKSIA –

**Suomalaisten
suhtautuminen
maahanmuuttoon 2002-
2018**

**Declining Digital Divides in
Europe**

**Asenteet
seksuaalivähemmistöjä
kohtaan muuttuneet
Suomessa
hyväksyvämmiksi**

Lisää tuloksia näet osoitteesta www.utu.fi

ISBN: 978-951-29-9457-1